

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1916 kl. 7.40 e. m.

Utlåtande, i anledning av justitieombudsmannens framställning om fastställande av vissa avlöningsvillkor för justitieombudsmannen m. m.

Riksdagens justitieombudsman har i sin till innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse gjort framställning bland annat *dels* om fastställande av vissa avlöningsvillkor för justitieombudsmannen m. m. (sid. 287—291) *dels* om lönereglering för justitieombudsmansexpeditionens vaktbetjäning (sid. 291—293) *dels* ock slutligen angående tillfälligt anslag till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition (sid. 293).

Enligt bankoutskottet tillhandakomna protokollsutdrag hava riksdagens kamrar hänvisat justitieombudsmannens ifrågavarande framställningar till utskottets förberedande behandling.

Beträffande de två förstnämnda framställningarna har utskottet ansett sig böra inhämta yttrande från löneregleringskommittén, och har utskottet för sådant ändamål anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning till bemälda kommitté att avgiva och till utskottet inkomma med dylikt yttrande.

I anledning härav har utskottet emottagit ett av löneregleringskommittén avgivet, den 3 nästlidne april dagtecknat utlåtande.

I berörda utlåtande har kommittén till en början lämnat en utförlig redogörelse för innehållet i justitieombudsmannens nu ifrågavarande framställningar, och får utskottet i avseende å dessa åberopa nämnda redogörelse, vilken är av följande lydelse:

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 8 saml. 23 häft. (Nr 32.)

Löneregleringskommitténs redogörelse för J. O:s framställningar om avlöningsvillkor och lönereglering m. m.

»Justitieombudsmannen har till en början hemställt om meddelande av vissa bestämmelser beträffande avlöningen åt justitieombudsmannens suppleant samt om fastställande av vissa avlöningsvillkor för justitieombudsmannen.

Därvid har han erinrat följande.

Enligt 25 § i nu gällande instruktion för justitieombudsmannen äger denne, med uppbärande av full avlöning, årligen åtnjuta semester en och en halv månad, under vilken tid, liksom ock då han eljest vore av laga förfall hindrad att utöva sitt ämbete, detta skulle förestås av den för honom utsedde suppleanten.

Beträffande suppleantens avlöning under den tid, justitieombudsmannen åtnjöt semester, vore bestämmelse meddelad i § 32 mom. 5 a) i det av 1915 års riksdag utfärdade reglemente för riksgäldskontoret. Enligt denna bestämmelse skulle berörda avlöning, för år räknat, utgå efter 11,000 kronor eller samma belopp, som utgjorde justitieombudsmannens årliga lön. Dessa avlöningar utginge från det i riksstaten under gruppen »riksdags- och revisionskostnader m. m.» uppförda förslagsanslag å 39,000 kronor till avlöning, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition.

Däremot hade icke av riksdagen meddelats någon bestämmelse angående suppleantens avlöning, därest justitieombudsmannen skulle vara av annat laga förfall än semester hindrad att utöva sitt ämbete. Ävenledes hade det i den nya instruktionen lämnats öppet, i vad mån justitieombudsmannen skulle vara förpliktad att vid annan ledighet än semester avstå från någon del av sin avlöning. I motsvarande § av 1830 års instruktion hade i detta avseende varit stadgat, att justitieombudsmannen, då han av svår sjukdom eller annat laga förfall var hindrad att förestå sitt ämbete, skulle till tjänstförrättande suppleanten avträda hälften av sin ägande lön.

Berörda fråga hade emellertid varit föremål för beaktande uti det utlåtande, som i december 1914 till Kungl. Majt avgivits av de jämlikt nädligt bemyndigande av statsrådet och chefen för justitiedepartementet för uppgörande av förslag till vissa ändringar i nämnda instruktion tillkallade ledamöter av riksdagen. Detta utlåtande var bifogat kungl. propositionen nr 5 till 1915 års riksdag med förslag till ny instruktion för justitieombudsmannen m. m. I detta utlåtande (motiven till 25 §, sid. 31) anfördes — efter omnämnande av ovan återgivna stadgande i 1830 års instruktion — att detta stadgande vore uppenbarligen obilligt och strede mot vad som eljest plägade gälla beträffande ämbetsmäns avlöning under ledighet. Även vid annan ledighet på grund av laga förfall än semester vore regeln, som stadgandet innehölle, för sträng.

Bestämmelser om de avdrag, som för ledighet av annat slag än semester skulle göras från justitieombudsmannens avlöning, syntes emellertid icke hava sin plats i instruktionen utan i särskilda avlöningsregler, som borde vidfogas staten för justitieombudsmansexpeditionen. I dessa avlöningsregler syntes jämväl böra angivas grunderna för suppleantens avlöning under hans utövning av justitieombudsmansämbetet. Dylika avlöningsbestämmelsers antagande torde, anfördes slutligen, böra ankomma på initiativ inom riksdagen eller från justitieombudsmannen själv.

Med anledning av vad sålunda blivit av de tillkallade ledamöterna av riksdagen i nämnda utlåtande anført ansåg sig justitieombudsmannen icke kunna underlåta att framlägga förslag till avlöningsbestämmelser i nämnda hänseenden.

Enligt justitieombudsmannens mening borde suppleantens avlöning även under den tid, han förestode ämbetet på grund av annat laga förhinder för justitieombudsmannen än semester, självfallet utgå efter enahanda belopp, som vid semestervikariat vore stadgat, eller efter 11,000 kronor för år räknat. Under det att vid semester-

vikariat något avdrag från justitieombudsmannens avlöning icke ifrågakomme, syntes det — i överensstämmelse med vad som eljest i fråga om ämbetsmäns avlöning under ledighet plägade gälla — givetvis böra äläggas justitieombudsmannen skyldighet att för tid, varunder han vore av annat förfall än semester hindrad att utöva sitt ämbete, avstå någon del av sin avlöning. Vad sålunda avstodes borde utgå till tjänstförrättande suppleanten. En dylik skyldighet att i angivna fall avstå visst belopp av avlöningen borde åter — då i fråga om ämbets- och tjänstemän i allmänhet gällde, att de vid sjukdom skulle avstå dem tillkommande tjänstgöringspenningar — lämpligen föranleda, att justitieombudsmannens avlöning uppdelades i lön och tjänstgöringspenningar. I likhet med vad som gällde för ämbetsmän med motsvarande avlöning, såsom justitiekanslern och generaldirektörer, borde i så fall tjänstgöringspenningarna anses utgöra 3,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställde justitieombudsmannen, att riksdagen måtte besluta, att justitieombudsmannens suppleant, jämväl då han vid annat förfall för justitieombudsmannen än semester förestode dennes ämbete, skulle uppbära avlöning efter 11,000 kronor för år räknat.

I anslutning därtill borde stadgas, att justitieombudsmannen skulle vara pliktig att vid åtnjutande av annan ledighet än semester vidkännas avdrag å sin avlöning, nämligen vid sjukdom efter ett belopp av 3,000 kronor för år räknat och vid annat laga förfall än semester eller sjukdom med så mycket därutöver, som i varje särskilt fall prövades skäligt. Med hänsyn till den befattning, som jämlikt § 68 riksdagsordningen tillkomme fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret i fråga om tillsättande av justitieombudsman och suppleant för honom i visst fall, syntes den i angivna hänseende erforderliga prövningen knappast kunna ankomma på någon annan än nämnda fullmäktige.

Med stöd av det anförda hemställde justitieombudsmannen tillika, att riksdagen måtte fastställa bestämmelser rörande skyldighet för justitieombudsmannen att i de omförmälda fallen, i enlighet med vad justitieombudsmannen föreslagit, vidkännas avdrag å sin avlöning.

Justitieombudsmannen har vidare hemställt om fördelning i lön och tjänstgöringspenningar av den tjänstemännen vid justitieombudsmansexpeditionen tillkommande avlöning. I samband därmed har han även berört vissa andra nämnda tjänstemän vidkommande avlöningsfrågor.

Han har därvid framhållit, hurusom i fråga om semester och annan ledighet för tjänstemännen vid justitieombudsmansexpeditionen samt om vikarier för dem under ledighet vore i 25 § i instruktionen stadgat, att justitieombudsmannen ägde därom bestämma.

Beträffande detta stadgande anfördes emellertid i ovannämnda utlåtande, yttrade justitieombudsmannen vidare, att vid stadgandets formulering förutsatts, att längden av tjänstemännens semester komme att på justitieombudsmannens förslag bestämmas av riksdagen i sammanhang med fastställande av staten för justitieombudsmansexpeditionen. Jämväl borde i särskilda avlöningsregler meddelas bestämmelser om avdrag från avlöningen vid annan ledighet än semester och om ersättning till vikarier.

I anledning av berörda uttalande erinrade justitieombudsmannen därom, att normerande bestämmelser i ämnet redan funnes, vilka efter justitieombudsmannens beprövande finge tillämpas. Vid fastställandet år 1909 av nu gällande avlöningsstat för justitieombudsmannens expedition hade riksdagen nämligen i avseende å villkoren för åtnjutande av de då fastställda löneförmånerna tillika beslutit, att de för justitiekans-

lersexpeditionen i sådant avseende gällande villkor och bestämmelser i tillämpliga delar skulle, efter justitieombudsmannens beprövande, gälla även för justitieombudsmansexpeditionen (63 § i det år 1909 för riksgäldskontoret utfärdade reglementet). Berörda villkor och bestämmelser, vilka för justitiekanslersämbetet faststälts vid 1909 års riksdag, innehölle i sin ordning, bland annat, utförliga föreskrifter i ovanberörda avseende.

Vad först beträffade semestertidens längd hade, i full överensstämmelse med de för motsvarande befattningshavare hos justitiekanslersämbetet i detta avseende gällande bestämmelser, den praxis varit rådande vid justitieombudsmansexpeditionen, att sekreteraren och registratören årligen ägt, när sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kunnat ske, utan avdrag å avlöningen åtnjuta semester, den förre under en och en halv månad och den senare under en månad.

Sedan, enligt beslut av 1912 års riksdag, även vaktmästaren hos justitiekanslersämbetet tillförsäkrats rätt att årligen, i den mån det kunde ske utan hinder för göromålets behöriga gång, åtnjuta semester, nämligen under 15 dagar, ansåg justitieombudsmannen, att jämväl den hos honom anställda vaktmästaren borde, under angivna förutsättning, komma i åtnjutande av enahanda förmån.

Vid det förhållande att sålunda frågan om semesterledighet för såväl tjänstemännen som vaktmästaren vid justitieombudsmansexpeditionen finge anses ordnad genom 25 § i instruktionen och den år 1909 av riksdagen senast fastställda staten för justitieombudsmansexpeditionen med därvid lämnad hänvisning till de för justitiekanslersämbetet uti ifrågakvarande hänseende gällande villkor och bestämmelser, samt justitieombudsmannen saknade all anledning att påkalla ändring i vad sålunda för närvarande vore gällande, fann han icke någon framställning i ämnet vara från hans sida erforderlig.

Vad vidare anginge avdrag från tjänstemännens avlöning vid annan ledighet än semester och om ersättning till vikarier, funnes i denna del uti de för justitiekanslersämbetet fastställda villkor och bestämmelser, så vitt här vore i fråga, stadgat följande: att tjänstgöringspenningar finge uppbäras endast för den tid, befattningsinnehavaren verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skulle utgå till den, som uppehållit befattningen; att den, som av sjukdom hindrades att förrätta sin befattning, ägde uppbära hela lönen, men att den, som undfinge ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller eljest vore lagligen förhindrad att sköta befattningen, kunde förpliktas att under ledigheten, utöver sina tjänstgöringspenningar, avstå så mycket av lönen, som för befattningens uppehållande erfordrades eller eljest prövades skäligt; samt att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordrades för beredande av semester, registratören skulle vara skyldig att, om han förordnades att uppehålla sekreterarbefattningen, bestrida densamma mot åtnjutande i förstnämnda fall av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet av däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar.

Även beträffande här omhandlade fråga funnes sålunda utförliga bestämmelser, som justitieombudsmannen efter beprövande ägde tillämpa beträffande de å expeditionen anställda tjänstemännen. Med hänsyn till den väsentligt olika ställning, tjänstemännen hos justitiekanslersämbetet intoge i förhållande till motsvarande befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, nämligen därutinnan, att de förra innehade befattningar på fast stat, under det att de senare vore mera lösligt anställda, vore det förhållandet, att åtskilliga av de för justitiekanslersämbetet gällande avlöningsbestäm-

melser icke alls vore tillämpliga för tjänstemännen vid justitieombudsmansexpeditionen. På grund därav kunde det synas lämpligt, att för justitieombudsmansexpeditionen särskilt avpassade avlöningsvillkor bleve av riksdagen fastställda. Då emellertid nu icke vore fråga om ny lönereglering för tjänstemännen och då enligt riksdagsbeslutet år 1909 bestämmelserna för justitiekanslersämbetet skulle, efter justitieombudsmannens beprövande, gälla för justitieombudsmansexpeditionen allenast i *tillämpliga delar*, fann justitieombudsmannen ej heller i denna del någon anledning att påkalla ändring i vad riksdagen år 1909 i förevarande hänseende beslutat.

I ett avseende syntes emellertid ett tillägg till gällande avlöningsbestämmelser vara av behovet påkallat. Vid 1909 års lönereglering för tjänstemännen vid justitieombudsmansexpeditionen hade icke någon bestämmelse meddelats därom, att viss del av avlöningen skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar. Då emellertid en sådan uppdelning av avlöningen med hänsyn till tillämpningen av förberörda för justitiekanslersämbetet gällande bestämmelser — särskilt vid sjukdomsförfall för tjänsteman — ägde en viss betydelse, förefölle det önskvärt, att en dylik uppdelning skedde.

Med stöd av vad som eljest gällde beträffande befattningshavare med motsvarande avlöning, hemställde justitieombudsmannen, att riksdagen måtte bestämma, att av den vederbörande tjänsteman vid justitieombudsmansexpeditionen tillkommande avlöning, utgörande för sekreteraren 6,000 kronor och för registratorn-kanslisten 4,000 kronor, följande belopp skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar, nämligen för sekreteraren 1,800 kronor och för registratorn-kanslisten 1,500 kronor.

Slutligen har justitieombudsmannen gjort framställning om lönereglering för justitieombudsmansexpeditionens vaktbetjäning.

Därvid har justitieombudsmannen anført, att den vid justitieombudsmansexpeditionen anställde vaktmästarens avlöning enligt 1909 års lönereglering utgjorde 1,100 kronor, vilken avlöning efter 5 års tjänstgöring kunde höjas med 100 kronor.

Denna avlöning syntes justitieombudsmannen emellertid med hänsyn till de i fråga om vaktmästarens tjänstgöring numera föreliggande förhållanden vara för lågt tilltagen. År 1909 hade för vaktmästaren begärts samma avlöning, som vore fastställd för vaktmästare i riksgäldskontoret och vid riksdagens bibliotek. Statsutskottet hade då anført, att den föreslagna avlöningen syntes något för högt tilltagen, särskilt då man toge i betraktande, att expeditionen icke hölles för allmänheten tillgänglig mer än 4 timmar om dagen och att till följd därav vederbörandes dagliga tjänstgöring å tjänsterummet i regel torde vara begränsad till nämnda tid. Med avseende härå hade utskottet funnit, att ifrågavarande avlöning skäligen kunde sättas till något lägre belopp än det, som samma år blivit bestämt för motsvarande befattning hos justitiekanslersämbetet, varest den dagliga tjänstgöringen å tjänsterummet hade utsträckts till 6 timmar. Med hänsyn till berörda omständighet samt förhållandena i övrigt hade utskottet funnit skäligt tillstyrka det sedermera av riksdagen fastställda beloppet, 1,100 kronor jämte angivna ålderstillägg.

Med anledning av den utav statsutskottet sålunda anförda motivering ville justitieombudsmannen nu hava framhållit, att på grund av den under senare år förefintliga ökningen i göromålen andra förhållanden numera föreläge än de av statsutskottet år 1909 förutsatta. Väl vore det fortfarande förhållandet, att expeditionen officiellt hölles öppen för allmänheten blott 4 timmar om dagen eller klockan 10—2 på dagen, men i själva verket vore expeditionen, med undantag för sommarmånaderna, så gott som varje dag öppen till klockan 4 e. m. Det kunde ock vitsordas, att numera vakt-

mästaren tjänstgjorde å expeditionen till sistberörda tid på dagen. Då alltid någon av tjänstemännen och skrivbiträdet vore kvar till kl. 4 e. m. å tjänsterummet och den avgående posten först vid sagda tid brukade avsändas med vaktmästaren, innebure detta, att han jämväl efter 6 timmars tjänstgöring vore upptagen med göromål för expeditionens räkning. Med hänsyn till sålunda angivna förhållanden syntes bestämmelsen om 4 timmars öppethållande av expeditionen, vilken bestämmelse möjligen gällde gentemot allmänheten men ingalunda för tjänstemännen, icke böra tillmätas någon betydelse i förevarande avseende. Därmed hade emellertid det av statsutskottet anförda skälet för ett lägre avlöningsbelopp, än som eljest utginge till vaktmästare i statens verk, förfallit.

Rättvisan syntes kräva, att vaktmästaren å denna expedition ej i avlöningsavseende försattes i sämre ställning än motsvarande befattningshavare hos justitiekanslersämbetet och hos militieombudsmansexpeditionen, med vilka en jämförelse läge närmast till hands. Enligt vad justitieombudsmannen hade sig bekant, begärdes för vaktmästaren vid sistnämnda expedition avlöning till samma belopp, som i detta avseende gällde inom statsförvaltningen i allmänhet, eller 1,200 kronor med två ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring.

På grund av vad sålunda anförts hemställde justitieombudsmannen, att riksdagen måtte fastställa avlöningen för vaktmästaren hos justitieombudsmansexpeditionen till 1,200 kronor, därav 350 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning dock skulle kunna höjas efter 5 års tjänstgöring med 100 kronor och efter 10 års tjänstgöring med ytterligare 100 kronor; och skulle för vaktmästaren, därest han i sådan egenskap åtnjöte fri bostad, å avlöningen avdragas 150 kronor årligen, så länge denna förmån kvarstode.»

För egen del har löneregleringskommittén i ärendet anført följande:

Löneregleringskommitténs yttrande.

»I enlighet med en uppfattning, som redan under förarbetena till den gällande instruktionen för justitieombudsmannen blivit åtminstone för dennes del antydd, håller löneregleringskommittén före, att villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av avlöningsförmånerna vid justitieombudsmansämbetet och vid befattningarna å ämbetets expedition icke böra i annan mån än som betingas av de för nämnda ämbete och befattningar särskilda förhållandena väsentligen avvika från de föreskrifter i omförmälda avseende, vilka gälla för innehavarna av jämförbara befattningar inom statsförvaltningen.

Vad då till en början angår justitieombudsmannen själv, synes givet, att han vid annan ledighet från sitt ämbetes utövning än semester bör, såsom justitieombudsmannen i sin framställning föreslagit, vara skyldig att frånträda någon del av sin avlöning. Och vidare torde denna skyldighet böra för det fall, att ledigheten föranletts av annan orsak än sjukdom, sträckas längre än då sjukdom nödvändiggjort ett avbrott i ämbetsutövningen. Skälen härför äro tydligen desamma, som ligga till grund för de bestämmelser av nu angivna innebörd, vilka i allmänhet äro gällande för stats-tjänstemän.

För underlättande av dessa reglers genomförande anser kommittén lika med justitieombudsmannen lämpligt, att i erforderlig omfattning en uppdelning av justitieombudsmannens avlöning under särskilda rubriker eller titlar sker i motsvarighet till vad för liknande ändamål i allmänhet äger rum beträffande statstjänster. I sådant avseende anser kommittén emellertid skäl icke föreligga för att någon del av justitieombudsmannens avlöning uppföres under den för flertalet tjänster i huvudstaden före-

kommande avlöningstiteln ortstillägg. För det avsedda syftet synes vara nog, att viss del av avlöningen upptages såsom tjänstgöringspenningar. Därigenom skulle, liksom i allmänhet inom statsförvaltningen, betecknas, att denna avlöningsdel får av justitieombudsmannen uppbäras endast för tid, under vilken han verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skall utgå till den, som uppehållit ämbetet.

Därest, på sätt nu förordats, annan uppdelning av justitieombudsmanuens avlöning icke sker än att viss del av avlöningen uppföres såsom tjänstgöringspenningar, har kommittén ansett sig ej böra underlåta att göra ett påpekande. Justitieombudsmannen är ju icke vid avgång från ämbetet berättigad till pension enligt gällande allmänna pensionslag. För den händelse emellertid i framtiden fråga skulle uppkomma om pension åt avgången justitieombudsman samt därvid analogier för pensionens bestämmande komma att hämtas från nämnda pensionslag, bör det tydligen uppmärksammas, hurusom den del av justitieombudsmannens avlöning, som ej utgör tjänstgöringspenningar, icke i sin helhet får anses utgöra sådan »lön» i pensionslagens (§ 3) bemärkelse, som skall utgöra underlag för bestämmande av pensions belopp. Berörda avlöningsdel får ju nämligen i förevarande fall uppfattas såsom motsvarande såväl den lön (i inskränkt mening) som det ortstillägg, vilka såsom särskilda avlöningstitlar ingå i avlöningen för jämförbara statstjänstemän i huvudstaden med lön å stat, fastställd av Konungen och riksdagen, t. ex. justitiekanslern.

Vad nu sagts angående justitieombudsmannens avlöning bör ock uppmärksammas beträffande avlöningarna till de i hans expedition anställda befattningshavare, för vilka avlöningsförmåner blivit av riksdagen fastställda.

Vidkommande det belopp, vartill tjänstgöringspenningarna för justitieombudsmannen lämpligen böra upptagas, har kommittén intet att erinra mot det av justitieombudsmannen föreslagna beloppet 3,000 kronor.

Detta belopp bör sålunda, på sätt redan är anført, av justitieombudsmannen avstås vid annan ledighet från ämbetets utövning än semester. I överensstämmelse med vad inom statstjänsten i allmänhet är gällande, torde justitieombudsmannens skyldighet att vid sådan ledighet frånträda avlöningsförmåner böra, därest ledigheten nödvändiggjorts av sjukdom, inskränkas till tjänstgöringspenningarnas belopp, men, då ledigheten föranletts av annan orsak, såsom särskilt uppdrag m. m., kunna utsträckas därutöver.

Beträffande frågan huru mycket utöver tjänstgöringspenningarna skall i sistberörda händelse frånträdas, finner sig kommittén icke böra göra erinran mot justitieombudsmannens förslag, att avgörandet därutinnan tilläggas fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret och bör bestämmas efter vad för varje särskilt fall provas skäligt. Att i en föreskrift rörande denna fråga upptaga någon hänvisning till, att beloppet i fråga kunde bestämmas med hänsyn till vad »för befattningens uppehållande erfordras», såsom beträffande statstjänstemän i allmänhet plägar ske, anser kommittén icke böra ifrågakomma med avseende å vad kommittén härnadan föreslår rörande den gottgörelse, som skall utgå till justitieombudsmannens ersättare för ämbetets uppehållande.

I detta sammanhang får kommittén erinra, hurusom de nu behandlade föreskrifterna rörande justitieombudsmannens avlöning kompletteras dels av gällande bestämmelse, att justitieombudsmannen, därest han förut innehar tjänst å rikets stat, är skyldig att frånträda den därmed förenade löneinkomst, så länge han uppbär justitieombudsmans avlöning, dels ock av gällande föreskrift att justitieombudsman, som vid

ämbetets tillträde icke är bosatt i huvudstaden, äger att utöver den fastställda avlöningen uppbära flyttningshjälp från riksgäldskontoret med 1,500 kronor.

Med stöd av vad kommittén härövan anført får kommittén hemställa:

att utav den för justitieombudsman bestämda avlöningen ett belopp av 3,000 kronor skall anses utgöra tjänstgöringspenningar;

att tjänstgöringspenningarna få uppbäras för den tid, justitieombudsmannen utövat sitt ämbete eller åtnjutit semester, men för annan tid skola utgå till den, som därunder bestritt ämbetet; samt

att justitieombudsmannen äger uppbära den del av avlöningen, som ej utgör tjänstgöringspenningar, oavkortad jämväl för tid, varunder han varit av sjukdom hindrad att utöva ämbetet, men däremot för sådan tid, varunder han av annan anledning än semester eller sjukdom icke bestritt ämbetet, kan enligt bestämmande av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret förpliktats att av samma avlöningsdel avstå vad i varje särskilt fall provas skäligt.

I fråga om gottgörelse åt justitieombudsmannens ersättare — vilken gottgörelse synes lämpligen kunna betecknas såsom tjänstgöringsarvode — finnes, enligt vad i justitieombudsmannens förevarande framställning erinrats, för närvarande bestämmelse meddelad endast beträffande den tid, då ersättaren på grund av justitieombudsmannens semester förestår dennes ämbete. För denna tid utgår arvudet efter 11,000 kronor för år.

Justitieombudsmannen har nu hemställt, att tjänstgöringsarvode måtte utgå enligt samma beräkning jämväl i de fall, då ersättaren av annan än nyssnämnda anledning förrättar ämbetet. Denna hemställan biträder kommittén.

De för ifrågavarande arvode erforderliga medlen komma vid tjänstgöring under justitieombudsmannens semester att helt och hållet utgå av det bland anslagsgruppen »riksdags- och revisionskostnader m. m.» upptagna förslagsanslaget till avlöning, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition. Vid annan ersättarens tjänstgöring än nyss nämnts finnas däremot, vid bifall till vad kommittén förut hemställt, i första hand tillgängliga dels justitieombudsmannens tjänstgöringspenningar och dels eventuellt ytterligare vad justitieombudsmannen må hava förpliktats att avstå utav återstående del av hans avlöning.

Erforderligt fyllnadsbelopp torde böra utgå från nyssnämnda förslagsanslag.

Jämväl för justitieombudsmannens ersättare gäller i viss omfattning bestämmelse om skyldighet att frånträda löneinkomst av tjänst å rikets stat. Sådan skyldighet har emellertid stadgats blott med avseende å den tid, då han under justitieombudsmannens semester förestår dennes ämbete.

I motsvarighet härtill är den genom särskild bestämmelse i 1915 års reglemente för riksgäldskontoret justitieombudsmannens ersättare medgivna rätten att, därest han icke är bosatt i huvudstaden, för resa från boningsorten till huvudstaden och åter uppbära särskild resekostnads- och traktamentsersättning begränsad till semestervikariat för justitieombudsmannen.

Sistberörda båda bestämmelser, vilkas sakliga innebörd får anses vara av riksdagen godkänd, synas kommittén böra utsträckas att avse varje fall, då ersättaren förestår ämbetet.

Kommittén hemställer:

att tjänstgöringsarvudet för justitieombudsmannens ersättare måtte bestämmas att utgå efter 11,000 kronor för helt år räknat;

att justitieombudsmannens ersättare skall, därest han innehar tjänst å rikets stat,

vara skyldig att frånträda den därmed förenade löneinkomst för den tid, för vilken han uppbär nämnda tjänstgöringsarvode; samt

att justitieombudsmannens ersättare skall, därest han vid inträde i utövning av justitieombudsmansämbetet icke är bosatt i huvudstaden, äga att för resa från boningsorten till huvudstaden och åter uppbära särskild resekostnads- och traktementsersättning.

Beträffande avlöningarna för sekreteraren samt registratorn och kanslisten å justitieombudsmannens expedition förefinnes motsvarande anledning till dessas uppdelning å särskilda titlar som föreligger i avseende å justitieombudsmannens avlöning. Förstnämnda befattningshavare torde nämligen enligt för dem gällande avlöningsbestämmelser vara skyldiga att vid annan ledighet än för semester frånträda en del av sin avlöning.

Kommittén, som ej heller för ifrågavarande befattningshavare finner skäl att upptaga avlöningstiteln ortstillägg, anser sig icke böra framställa någon erinran i avseende å storleken av de belopp, vilka justitieombudsmannen föreslagit skola utav de särskilda avlöningarna betraktas såsom tjänstgöringspenningar. Dessa belopp äro desamma som de, vartill tjänstgöringspenningarna blivit bestämda för tjänstemän i respektive andra och första lönegraderna vid nyreglerade centrala ämbetsverk.

Beträffande sekreteraren hos justitieombudsmannen må här bringas i erinran, hurusom enligt gällande föreskrifter sekreteraren är skyldig att utan särskild ersättning jämväl bestrida de göromål, som tillhöra sekreterarbefattningen hos tryckfrihetskommitterade, samt att, därest sekreteraren förut innehar tjänst å rikets stat, samma villkor och förbehåll skola iakttagas beträffande åtnjutandet av den till sekreteraren anslagna avlöning, som äro stadgade i avseende å uppbärandet av justitieombudsmansavlöningen vid motsvarande fall.

I detta sammanhang anser sig kommittén ej heller böra underlåta att påpeka, att enligt militieombudsmannens ovan omnämnda framställning å hans expedition icke skulle finnas någon registrator och kanslist. Motsvarande slags arbete, som å justitieombudsmannens expedition tillkommer registratorn-kanslisten, skulle nämligen å militieombudsmannens expedition fördelas mellan byrådirektören (sekreteraren), ett kvinnligt biträde å stat samt åtminstone en amanuens.

Beträffande frågan, huruvida den organisation, som i nu berörda punkt föreslagits för militieombudsmannens expedition, kunde låta sig lämpligen genomföras även å justitieombudsmansexpeditionen, har kommittén icke i anledning av den mottagna remissen i dess här förevarande del funnit sig böra företaga någon närmare undersökning eller vidare uttala sig.

Kommittén hemställer:

att utav den för sekreteraren hos justitieombudsmannen bestämda begynnelseavlöningen, 6,000 kronor för år, 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar och utav registratorn-kanslistens begynnelseavlöning, 4,000 kronor för år, 1,500 kronor skola hava samma egenskap.

Den å justitieombudsmansexpeditionen anställda vaktmästarens avlöning utgör enligt 1909 års riksdags beslut 1,100 kronor för år, vilken avlöning emellertid kan efter 5 års tjänstgöring höjas med 100 kronor.

Justitieombudsmannen har i sin föreliggande framställning frambållit, att rättvisan syntes honom kräva, att denne vaktmästare ej i avlöningshänseende är i sämre ställning än motsvarande befattningshavare hos justitiekanslersämbetet. Denne sist-

nämnde åtnjuter enahanda avlöningsförmåner som i allmänhet vaktmästarna hos centralförvaltningens ämbetsverk.

Vad justitieombudsmannen under åberopande av numera, i jämförelse med år 1909, ändrade förhållanden närmare anført till stöd för sin nämnda mening har kommittén ansett äga fog. Med utgående fördenskull från den uppfattningen, att vaktmästaren å justitieombudsmansexpeditionen bör i avseende å avlöning likställas med vaktmästare i allmänhet hos de centrala ämbetsverken, har kommittén emellertid ej funnit tillräckliga skäl för den av justitieombudsmannen ifrågasatta avvikelser från en dylik likställighet, att, därest justitieombudsmansexpeditionen vaktmästare åtnjöte fri bostad, å hans avlöning skulle avdragas 150 kronor för år. Kommittén anser, att för honom även i denna del bör gälla enahanda bestämmelse som för justitiekanslersexpeditionen och de centrala verkens vaktmästare i allmänhet, eller således att han bör mot åtnjutande av fri bostad och bränsle vidkännas ett avdrag av 250 kronor för år från den del av sin avlöning, som ej utgör tjänstgöringspenningar.

Kommittén får alltså hemställa:

att den årliga avlöningen för vaktmästaren å justitieombudsmansexpeditionen måtte bestämmas att utgå med 1,200 kronor, därav 350 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor; samt

att, därest vaktmästaren i denna sin egenskap åtnjuter fri bostad och bränsle, från den del av hans avlöning, som ej utgör tjänstgöringspenningar, skall, så länge nämnda förmån kvarstår, avdragas 250 kronor årligen.

I fråga om de villkor och bestämmelser, som böra lända till efterrättelse för åtnjutande av de för olika befattningshavare å justitieombudsmansexpeditionen bestämda avlöningar, utöver vad som framgår av vad kommittén ovan anført och hemställt, förefinnes, såsom justitieombudsmannen framhållit, den av 1909 års riksdag beslutade föreskriften, att de för justitiekanslersexpeditionen stadgade motsvarande bestämmelser och villkor skola i tillämpliga delar, efter justitieombudsmannens beprövande, gälla även för justitieombudsmansexpeditionen.

Efter det uti justitieombudsmannens framställning närmare behandlats innebörden i olika avseenden av berörda föreskrift och på skäl, som i samband därmed anförts, har justitieombudsmannen förklarat sig ej äga skäl att påkalla ändring i samma föreskrift eller eljest göra någon framställning i ämnet.

I betraktande av vad sålunda anförts av justitieombudsmannen har kommittén ej heller för sin del funnit annan ordning i förevarande avseenden än den nu gällande vara erforderlig.»

Anslag till
expenser
m. m.

Beträffande slutligen framställningen angående tillfälligt anslag till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition har justitieombudsmannen anført följande:

»Efter framställning från justitieombudsmannen anvisade 1909 års riksdag från och med år 1910 ett årligt anslag av 1,200 kronor till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition. Detta anslag har emellertid under alla de därefter förflutna sex åren måst anlitas i sådan utsträckning, att vid slutet av varje räkenskapsår uppstått brist, som måst balanseras och icke kunnat fyllas förrän under det därpå följande året av det utgående anslaget.

Bristen uppgick vid 1915 års utgång till 839 kronor 57 öre.

Denna brist i anslaget har till en del uppstått genom åtskilliga möbelinköp till expeditionen, som gjordes under åren 1912—1914. Då bristen även i övrigt till viss del synes bero på engångsutgifter eller i allt fall utgifter, som antagas icke årligen återkomma, har jag ansett höjning av anslaget icke böra nu ifrågasättas — för vinnande av erforderlig kännedom rörande behovet av dylik höjning torde ett eller annat års ytterligare erfarenhet vara önskvärd —, utan får jag i stället vördsamt hemställa, att riksdagen måtte medgiva, att av förslagsanslaget till avlöning, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition ett belopp av 800 kronor må, emot behörig redovisning, under år 1916 utgå till täckande av uppkommen brist å anslaget till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition.»

I likhet med löneregleringskommittén håller utskottet före, att villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner vid justitieombudsmansämbetet och vid befattningarna å ämbetets expedition icke böra i vidare mån väsentligen avvika från motsvarande föreskrifter för innehavare av jämförliga befattningar inom statsförvaltningen, än som betingas av de för ifrågavarande ämbete och befattningar gällande särskilda förhållanden.

*Utskottets
yttrande.*

Vad först angår justitieombudsmannen synes det vara riktigt, att denne vid annan ledighet från ämbetets utövning än semester bör vara skyldig att frånträda någon del av sin avlöning, och torde jämväl, därest ledigheten föranletts av annan orsak än sjukdom, nämnda skyldighet böra utsträckas längre än då avbrottet förorsakats av sjukdom. För detta ändamål lär det ock, på sätt förslaget innehåller, få anses lämpligt, att en uppdelning av justitieombudsmannens avlöning sker liksom i allmänhet fallet är beträffande statstjänster. I sådant avseende har föreslagits, att av omförmälda avlöning, utgörande 11,000 kronor för år räknat, ett belopp av 3,000 kronor skall anses utgöra tjänstgöringspenningar. Där-
emot har det icke synts nödigt, att någon del av avlöningen uppföres under titeln ortstillägg. Utskottet ansluter sig för sin del helt till vad löneregleringskommittén i detta avseende föreslagit.

Såsom redan anförts, lär justitieombudsmannen böra vid annan ledighet från ämbetets utövning än semester avstå nyssnämnda belopp 3,000 kronor eller vad som anses utgöra tjänstgöringspenningar. Härtill torde även denna skyldighet böra begränsas, då ledigheten förorsakats av sjukdom, varemot vid ledighet av annan orsak, såsom särskilt uppdrag m. m., jämväl någon del av lönen torde böra frånträdas; och har utskottet för sin del icke något att erinra mot att fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret må äga att bestämma härutinnan.

Beträffande härefter gottgörelse åt justitieombudsmannens ersättare, vilken gottgörelse betecknats såsom tjänstgöringsarvode, har utskottet icke

funnit något att anmärka mot förslaget, att nämnda arvode må utgå efter 11,000 kronor för helt år räknat. Föreskrifterna att justitieombudsmannens ersättare skall vara skyldig att, om han innehar tjänst å rikets stat, frånträda därmed förenad löneinkomst ävensom, därest han icke är bosatt i huvudstaden, äga att uppbära särskild resekostnads- och traktementsersättning synas lämpligen böra utsträckas till varje fall, då ersättaren förestår justitieombudsmannens ämbete.

Utskottet anser sig jämväl böra biträda förslaget att beträffande avlöningen för sekreteraren samt registratorn-kanslisten vid expeditionen viss del bör anses såsom tjänstgöringspenningar och synes icke vara något att invända mot de i sådant avseende föreslagna beloppen.

Vidkommande härefter avlöningen åt den vid expeditionen anställda vaktmästaren innebär justitieombudsmannens förslag, att denne skulle likställas med vaktmästare hos centrala ämbetsverk i allmänhet, dock att, om han åtnjöte fri bostad, han skulle vidkännas ett avdrag av endast 150 kronor årligen å sin avlöning. Utskottet, som i likhet med kommittén icke funnit tillräckliga skäl föreligga för denna avvikelse, har anslutit sig till kommitténs förslag, enligt vilket vaktmästaren, om han åtnjuter fri bostad och bränsle, bör vidkännas ett avdrag av 250 kronor årligen.

Vidare föreslås, att de för justitiekanslersexpeditionen gällande bestämmelser och villkor skola i tillämpliga delar efter justitieombudsmannens beprövande gälla även för justitieombudsmannens expedition och synes häremot icke något vara att erinra.

I fråga om de nuvarande anslagen å *dels* 4,000 kronor till vikariat-ersättning, renskrivning m. m., *dels* 2,000 kronor till kostnader för justitieombudsmannens ämbetsresor *dels* ock 1,200 kronor till kostnader för expenser m. m. torde någon ändring icke böra ifrågakomma. Bestämmelserna att justitieombudsmannen, om han förut innehar tjänst på stat, skall frånträda den därmed förenade löneinkomst, så länge han uppbär justitieombudsmannens avlöning, samt om flyttningshjälp åt justitieombudsmannen lära jämväl böra bibehållas oförändrade; och torde förstnämnda föreskrift böra gälla även för justitieombudsmannens sekreterare.

Beträffande slutligen justitieombudsmannens framställning om tillfälligt anslag till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition synes även detta förslag böra godkännas.

Åberopande vad sålunda i ärendet förekommit får utskottet hemställa,

att riksdagen må besluta,

1:o a) att av den för justitieombudsmannen bestämda avlöningen, 11,000 kronor för år, ett belopp av 3,000 kronor skall anses utgöra tjänstgöringspenningar;

b) att tjänstgöringspenningarna må uppbäras för den tid, justitieombudsmannen utövar sitt ämbete eller åtnjuter semester, men för annan tid utgå till den, som därunder bestrider ämbetet;

c) att justitieombudsmannen må äga att uppbära den del av avlöningen, som ej utgör tjänstgöringspenningar, oavkortad jämväl för tid, varunder han är av sjukdom hindrad att utöva ämbetet, men däremot för sådan tid, varunder han av annan anledning än semester eller sjukdom icke bestrider ämbetet, må kunna enligt bestämmande av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret förpliktas att av samma avlöningsdel avstå vad i varje särskilt fall prövas skäligt;

d) att justitieombudsmannen, därest han förut innehar tjänst å rikets stat, skall vara skyldig att frånträda den därmed förenade löneinkomst, så länge han uppbär justitieombudsmans avlöning; och

e) att justitieombudsman, som vid ämbetets tillträde icke är bosatt i huvudstaden, må äga att utöver den fastställda avlöningen uppbära flyttningshjälp med 1,500 kronor;

2:o) a) att tjänstgöringsarvodet för justitieombudsmannens ersättare må utgå efter 11,000 kronor för helt år räknat;

b) att justitieombudsmannens ersättare skall, därest han innehar tjänst å rikets stat, vara skyldig att frånträda den därmed förenade löneinkomst för den tid, för vilken han uppbär nämnda tjänstgöringsarvode; och

c) att justitieombudsmannens ersättare må, därest han vid inträde i utövning av justitieombudsmansämbetet icke är bosatt i huvudstaden, äga att för resa från boningsorten till huvudstaden och åter uppbära särskild resekostnads- och traktamentsersättning;

3:o) a) att av den för sekreteraren hos justitieombudsmannen bestämda begynnelseavlöningen, 6,000 kronor för år, 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar och av registratorn-kanslistens begynnelseavlöning, 4,000 kronor för år, 1,500 kronor skola likaledes anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilka avlöningar må till den del, som ej utgör tjänstgöringspen-

ningar, kunna efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor; och

b) att, därest sekreteraren förut innehar tjänst på rikets stat, samma villkor och förbehåll skola vid uppbärandet av ovanberörda avlöning iakttagas, som äro stadgade i avseende på utbetalningen av justitieombudsmansavlöningen i enahanda fall;

4:o) a) att den årliga avlöningen för vaktmästaren å justitieombudsmansexpeditionen må utgå med 1,200 kronor, därav 350 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor; och

b) att, därest vaktmästaren i denna sin egenskap åtnjuter fri bostad och bränsle, från den del av hans avlöning, som ej utgör tjänstgöringspenningar, skall, så länge nämnda förmån kvarstår, avdragas ett belopp av 250 kronor årligen;

5:o) att i övrigt de för justitiekanslersexpeditionen gällande bestämmelser och villkor skola i tillämpliga delar, efter justitieombudsmannens beprövande, gälla även för justitieombudsmansexpeditionen;

6:o) att ett årligt anslag av 4,000 kronor må av justitieombudsmannen, emot behörig redogörelse, användas till befordrande av göromålens gång inom justitieombudsmansexpeditionen, vikariatsersättning, renskrivning m. m.;

7:o) att till kostnader för justitieombudsmannens ämbetsresor må på hans rekvisition och mot därför inom varje års utgång avgivande redogörelse förskottsvis utbetalas intill ett belopp av 2,000 kronor;

8:o) att till kostnader för expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition må till justitieombudsmannens förfogande, mot behörig redovisning, ställas ett belopp av 1,200 kronor, från vilket anslag emellertid icke må utgå kostnaderna för tryckning m. m. av justitieombudsmannens ämbetsberättelser; samt

9:o) att av förslagsanslaget till avlöning, resekost-

nader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition ett belopp av 800 kronor må, emot behörig redovisning, under år 1916 utgå till täckande av uppkommen brist å anslaget till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition.

Stockholm den 9 maj 1916.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Neiglick, Ekman, Hallin, Gustafsson, Wickman*, friherre *Langenskiöld* och *Roos* samt
av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd, Vahlquist, Söderberg* i Stockholm, *Hellberg* i Lycksele, *Kristensson, Söderberg* i Hobbarn, *Carlson* i Herrljunga och *Sommelius*.
